

Ξεμακραίνοντας από την ταραχή της πολιτείας Φώτης Κόντογλου

Βλογημένος ο άνθρωπος που μπορεί, τώρα το καλοκαίρι, να ξεμακρύνει για λίγο από την ταραχή της πολιτείας. Αν του αρέσει η θάλασσα, ας πάει σε κανένα νησί, που δεν ακόμα χαλασμένοι οι νησιώτες, ή σε κανένα ψαραδοχώρι. Να μην κουβαλήσει όμως μαζί του πολιτεία, όπως κάνουν πολλοί, που από τη μια θέλουν να αφήσουν την ταραχή πίσω τους, κι από την άλλη κουβαλάνε μαζί τους όλα τα περίπλοκα και κουραστικά καθέκαστα της πολιτείας. Πάρε μαζί σου όσο λιγότερα πράγματα μπορείς. Γιατί, το πιο μεγάλο κέρδος που θα 'χεις πηγαίνοντας σ' ένα τέτοιο μέρος, θα 'ναι η φχαρίστηση που νοιώθει ο άνθρωπος σαν του λείπουν πολλά πράγματα, που τα έχει στην πολιτεία τόσο εύκολα, και που εκειπέρα θα του φαίνεται σαν κάποια μεγάλη απόλαυση και χαρά το πιο παραμικρό πράγμα. Δυστυχισμένοι οι άνθρωποι που δεν τους λείπει τίποτα, και δεν έχουν την ελπίδα να λαχταρήσουνε κάποιο πράγμα, είτε φαγητό είναι, είτε ξεκούρασμα, είτε ομιλία, είτε ζεστασιά, είτε δροσιά. Και καλότυχοι αληθινά όσοι δεν τα έχουνε όλα εύκολα,

και για τούτο γίνονται για δαύτους ολοένα νέα και δροσερά όλα τα πράγματα. Λοιπόν, μην πάρεις πολλά πράγματα μαζί σου, για να μην πάρεις και την ατονία και την ανοστιά, που δίνει στον άνθρωπο η εύκολη απόλαυση. Τότε θα καταλάβεις πόσο πολύτιμα είναι και τα πιο τιποτένια πράγματα. Η μοναξιά θα δώσει αξία στην απλή παρέα, η πείνα στο μαύρο ψωμί, η κούραση στο σκληρό στρωσίδι. Η πύρα του ήλιου κι η αρμύρα της θάλασσας θα ψήσει το πεσί σου, θα στύψει το κορμί σου και την πληγιασμένη ψυχή σου και θα νιώσεις πως ζεις αληθινά, όπως ζούνε τα άλλα τα πλάσματα που απομείνανε στον φυσικό τρόπο της ζωής τους. Θα καταλάβεις στο κορμί σου και στην ψυχή σου αληθινή υγεία, και κάποια ζωντάνια που την είχες ξεχάσει, κι αυτό που έλεγες υγεία στην πολιτεία, θα σου φανεί τότε σαν αρρώστια. Θα ξεκουραστείς από την απλοποίηση της ζωής σου, αν βέβαια δεν είσαι ολότελα χαλασμένος, ώστε να 'χεις την ιδέα πως η ευτυχία είναι το να 'σαι μπερδεμένος μέσα σε δύο σκοινιά, και να 'χεις στο μυαλό σου άλλες τόσες έγνοιες. Σαν αρχίσεις να ξεχωρίζεις σιγά-σιγά τον εαυτό σου, που ήτανε πρωτύτερα πολύ μακριά, σαν ίσκιος, και να κάνεις συντροφιά μαζί του, χωρίς να στεναχωριέσαι. Δεν θέλω να πω πως θα πιάσεις να μιλάς με την θάλασσα, με τα δέντρα, με τα πουλιά, με τις πέτρες, και να τα λες αδέλφια σου, όπως έκανε ο άγιος Φραντζέσκος, αλλά θα σου φαίνεται πως δεν πέφτεις από την κουτή σου την αξιοπρέπεια σαν ξαπλώσεις στο χώμα και κοιτάζεις ώρες τα μαμούνια είτε σαν κάθεται στην θαλασσόπετρα και σεριανίζεις τα ψαράκια, τα καβούρια και τ' άλλα τα ζωντανά τ' αρμυρού νερού, δίχως να κουράζεσαι και να βαρύνεσαι.

Ένα καλοκαίρι είχα πάγει σ' ένα ψαραδοχώρι και κάθισα ένα να δύο μήνες εκεί πέρα. Τα σπίτια ήτανε χτισμένα απάνου σε μιάν αγκάλη της θάλασσας όλο άμμος ψιλός, ανάμεσα σε δύο κάβους χαμηλούς κ' ήμερους. Τις πιο πολλές φορές η θάλασσα ήτανε ίσια και γυαλιστερή σαν τζαμί. Ανοιχτά ήτανε φουνταρισμένα καμιά σαρανταριά ψαροκάικα και πεντέξι φελούκες, όλα ομορφοβαμένα. Ήτανε στο γιαλό αραγμένες και κάποιες παλιόβαρκες πισσωμένες, κι ένα δυο σαράβαλα τραβηγμένα έξω, μπαταρισμένα στο ένα πλευρό, με ξηλωμένα μαδέρια, με την καρίνα καταφαγωμένη, με το σωτρόπι ξεκαρφωμένο, με την τρύπια κοιλιά τους γεμάτη άμμο.

Κάθε πρωί γυρίζανε από το ψάρεμα τα καΐκια. Τα ψάρια τα στέλνανε στην πολιτεία με τις ψαροπούλες. Τινάζανε τα δίχτυα στην ακρογιαλιά, και γέμιζε η αμμουδιά αθερίνες κι άλλα μικρόψαρα. Αυτό το ξέρανε άνθρωποι και ζώα, και κατεβαίνανε από πολύ πρωί οι πιο φτωχοί για να μαζέψουνε κανένα ψαράκι. Αλλά κάθε πρωί έβλεπες και κατεβαίνανε στο κατάγιαλο όχι μονάχα οι γάτες του χωριού, αλλά και οι κόττες. Το κάθε ζωντανό είτανε ψαροφάγο σ' αυτό το χωριό, από τους ανθρώπους ίσαμε τα πουλιά.

Εγώ είχα όλα τα σάρτια μου, για να περνώ την ώρα μου απλά και ήσυχα. Η μέρα περνούσε χωρίς να την βαρεθώ, σαν το νερό στο στόμα του διψασμένου. Κ' η νύχτα το ίδιο. Ο ύπνος μου είτανε σαν του Ιακώβ πό 'βλεπε στο όνειρό του ν'ανεβοκατεβαίνουνε οι άγγελοι. Μακάρια ζωή, ήμερη, με το τίποτα γίνεται ευτυχισμένος ο άνθρωπος, και δεν το ξέρει, γιατί δεν θέλει φτηνή ευτυχία, παρά θέλει ακριβοπληρωμένη δυστυχία.

Άμα ψήλωνε ο ήλιος δυο - τρία μπόγια, πιάνανε και τραβούσανε τα νερά, ως που έβλεπες τα καϊκία που είτανε φουνταρισμένα σε μια τουφεκιά απόσταση από τη στερηά, να γέρνουνε απάνω στη μπάντα τους, επειδή η καρίνα έβρισκε στον πάτο της θάλασσας. Γιατί εκείνος ο κόρφος είτανε ολότελα ρηχός, μπορούσες να περπατήξεις εκατό - διακόσιες οργυιές την ώρα που είτανε ξέρα, και να 'ναι το νερό ίσαμε το γόνατό σου. Ο πάτος της θάλασσας είτανε γεμάτος τρύπες λογιών-λογιών, άλλες ψιλές, άλλες χοντρώτερες, άλλες μονές, άλλες διπλές, άλλες σαν κλειδαρότρυπες, άλλες τριγυρισμένες μ' ένα αλώνι από ψιλόν άμμο, όπως κάνουνε στη στερηά τα μερμήγκια. Η κάθε τρύπα έχει κ' ένα ζωΰφιο βαθιά μέσα στην άμμο, είτε σκουλίκι, είτε μπουρλήθρα, είτε χυβάδα, είτε σουλήνα, είτε караβίδα. Είχα μια σουληνόβεργα κ' έβγαζα σουλήνες, κίτρινες σαν κεχριμπάρι.

Είτανε ένας γέρος καπετάνιος από τα μπουγάζια της Πόλης κ' είχε ένα καφενεδάκι στην ακρογιαλιά, μ' ένα τσαρδάκι απ' έξω. Εκειπέρα έτρωγα και ξεκουραζόμουνα. Μαγείρευε η γυναίκα του. Παρέα μου είτανε ο καπτάν Μανώλης κ' οι ψαράδες. Η χαρά μου είτανε που 'χα γίνει κ' εγώ σαν ψαράς, ηλιοκαμένος αλισαχνιασμένος, αμπαρμπέριστος κι αγράμματος, τόσο που να μην ξεχωρίζω από δαύτους. Τα γράμματα και τα' άλλα τα στολίδια τα είχα παρατήσει στην Αθήνα. Άμα βολεύανε καμμιά βάρκα, ή την καλαφατίζανε, βοηθούσα κ' εγώ. Καραβομαραγκός, καλαφάτης, και στο τέλος ζωγράφιζα και καμμιά γοργόνα στη μάσκα του καϊκιού. Τον καφενέ τον λέγανε "το Χρυσούν Απίδιον". Πολλοί ψαράδες είτανε πρωτύτερα γεμιτζήδες, δηλαδή θαλασσινοί, караβίσιοι, και γνωρίζανε πολλές καλές ιστορίες. Ένας είτανε πηγαιμένος πολλές φορές στον Κίτρινο Ποταμό της Κίνας με τα παπόρια. Μ' αυτούς τους ανθρώπους έζησα αγαπημένα κ' ήσυχα. Το μονάχο γλέντι μας είτανε ένα παληό φωνόγραφο πό 'παιζε τραγούδια ανατολίτικα και ένα δυο τροπάρια από την εκκλησία, από τον πρωτοψάλτη το Ναυπλιώτη, που είτανε ζωγραφισμένος απάνω στην πλάκα με το μετζίτ - φέσι.

Μου είχανε δοσμένη μια βάρκα και γίνηκα κ' εγώ караβοκύρης. Είχε ένα πανί λατίни κ' ένα φλόκο, κι αγαντάριζε στη φουρτούνα, γιατί είτανε το σκαρί της χοντροκομμένο, φαρδύ και θαλασσομάχο. Έκανα την κουμπάνια μου από φαγί και νερό, ισάριζα το πανί κ' έβγαινα στο πέλαγο με φρέσκο αγέρα. Αντίκρυ στο χωριό, δυο τρία μίλια ανοιχτά από τη στερηά, είτανε δυο νησάκια και πήγαινα πότε στο 'να πότε στ' άλλο για να πιάσω γαρίδες, επειδή και τα δυο νησιά είχανε από ένα

λιμανάκι, που είτανε σαν πελεκημένο μέσα στο βράχο. Εκεί μέσα είχε κοληφάδες, μύδια, κοροχύλες, καμιά φορά έπιανα και κανένα μεγάλο καβούρι, που 'ναι ένας μεγάλος κι άγριος κάβουρας, που το φαγί του είναι πιο γλυκό από τον αστακό. Καμιά φορά έπαιρνα μαζί μου και τον Παναγιώτη, τον εγγονό του καπτάν Μανώλη, αλλά τις πιο πολλές φορές πήγαινα μοναχός κι ήμουνα σαν το Ραβινσώνα. Μάζευα και κρίματα, κάπαρη, που 'χε πολλή σε κείνα τα ξερόνησα, είχε και σαλιγκάρια απάνου στις ασφάκες. Ύστερα από την δουλειά μου, κάθιζα να φάγω. Έκανα το σταυρό μου κ' έτρωγα με πολλή όρεξη ό,τι μου βρισκότανε. Κανένας λόρδος δεν έτρωγε σαν κ' εμένα. Ένα άγριο δενδράκι με απόσκιαζε. Κει που έτρωγα, σεριάνιζα ολόγυρα το νησί μου, που μοσχοβολούσανε τα σχοίνα, κοίταζα την βάρκα μου που την είχα αραγμένη μέσα στο λιμανάκι, την κοίταζα με πολλή αγάπη σαν να' τανε παιδί μου, και κείνη σιγοκουνούσε τ' άλμπουρό της, λες και μου κουβέντιαζε. Η θάλασσα μοσχοβολούσε, κι άνοιγε περισσότερο την όρεξή μου. Ένα - δυο θαλασσοπούλια καθόντανε απάνω στα μαύρα βράχια και μου βαστούσανε συντροφιά από μακριά, περιμένοντας να αποφάγω για να φάνε κι αυτά όσα θα απομνήσκανε από το βασιλικό τραπέζι μου. Παρεκτός απ' αυτές τις ψυχές, άλλη ανασαμιά δεν υπήρχε απάνω στο ρημονήσι. Μονάχα τα κύματα βογκούσανε μακριά, από τη βορεινή μεριά του νησιού. Σαν τελείωνα το φαγητό μου, ξάπλωνα κι έπαιρνα έναν ύπνο, πότε στη στεριά πότε μέσα στη βάρκα, κάτω από την τέντα που έκανα με το φλόκο, αναλόγως το κέφι μου. Το αλαφροκούνημα της βάρκας με γλυκοκοίμιζε, η βουή της θάλασσας με νανούριζε, λες κ' είμουνα κανέναν αφέντης. Σαν ξύπναγα, ο ήλιος είχε γείρει κατά το βασίλεμα, κ' η δροσιά του πελάγου μου καθάριζε σαν καντήλι το πνεύμα μου. Ένοιωθα κάποια καθαρή χαρά κι αγάπη πολλή για τους ανθρώπους και για τα ζωντανά τα καημένα, κ' ευγνωμοσύνη για τον πατέρα μας που μας δώρισε τα ωραία της γης και της θάλασσας. Έπαιρνα ένα παλιό ψαλτήρι, που το 'χα μέσα σε ένα ντουλαπάκι κάτω από την πλώρη, κοντά στο εικόνισμα του Άη Νικόλα, και διάβαζα από μέσα και δάκρυζα. Το Δεκαπενταύγουστο άκουγα την καμπάνα πέρ' από το χωριό, που καλούσε τους χριστιανούς για την παράκληση. Έκανα μια βόλτα απάνω στο βασίλειό μου. Η κάθε πέτρα, το κάθε χορτάρι, ο κάθε μέρμυγκας, η κάθε ακρίδα, σα να με γνώριζε, σα να μου μιλούσε. Άναβα ένα τσιγάρο, μάζευα τα καλάθια μου, τα σύνεργά μου, τα πλούτη μου, τον ιδρώτα μου, τα 'βαζα μέσα στη βάρκα, έπαιρνα απάνω την άγκυρα, άνοιγα το πανί και καθόμουνα στο τιμόνι. Ο αγέρας με κατρακυλούσε κατά το χωριό, δευτερόπρυμα. Η χοντροκαμωμένη βάρκα μου έσκιζε το νερό σαν δελφίни, λες κ' είμουνα καβαλικεμένος απάνω σε ένα φτερωτό άτι της Χαλιμάς.

Φώτης Κόντογλου, Βλογημένο καταφύγιο

Πηγή: vizantinaistorika.blogspot.gr